

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen tupakka- ja lääkelain mukaisen valvontasuunnitelman 2025 toteutuma:

Suunniteltujen tarkastusten toteutuma ja valvonnan kattavuus vuonna 2025

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen tupakka- ja lääkelain mukaista valvontasuunnitelmaa vuodelle 2025 tehtäessä otettiin huomioon Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston Valviran laatima valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2025–2028. Tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyyntipaikoissa valvottiin myös nikotiinivalmisteiden myyntiä lääkelain (395/1987) mukaisesti.

Valvonnassa keskityttiin tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvan saaneisiin myyntipaikkoihin. Valviran ohjeen mukaisesti kohteet on tarkastettava riskiarvioinnin mukaan vähintään neljän vuoden välein. Aiemmin tarkastustiheys oli joka toinen vuosi. Valvonta-alueella oli vuoden 2025 alussa yhteensä 97 voimassa olevaa tupakkalain mukaista vähittäismyyntin lupakohdetta.

Tupakkalain mukaiset vähittäismyyntipaikkojen tarkastukset tehtiin Valviran neliportaista ABCD-lomaketta käyttäen. Tarkastustulokset tallennettiin valtakunnalliseen Vati-järjestelmään. Tarkastuskertomus on toimitettu sähköisesti Vati-järjestelmän kautta jokaiselle tarkastetulle kohteelle. Vuoden 2025 suunnitelman mukaan oli suunnitelmallisten myyntipaikkojen tarkastusten tavoitemääränä 25 tarkastusta. Suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 24 kpl (2024 33 kpl).

Ravintoloissa sijaitsevia erillisiä tupakointitiloja on valvonta-alueella 7 kpl. Valviran ohjeen mukaan tarkastuksia tulee tehdä tupakointitiloihin joka kolmas vuosi. Ravintoloihin, joissa on tupakointitila, tehdään toimialueellamme tarkastus tarvittaessa, esim. yhteydenottojen perusteella. Vuonna 2025 ei tehty yhtään tarkastusta, eikä niihin liittyen tullut yhtään yhteydenottoa.

Lääkelain mukaisia nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkoja oli vuonna 2025 49 kappaletta. Näistä suunniteltiin tarkastettavan 25 myyntipaikkaa. Toteutuma vuodelle 2025 oli 10 tarkastusta (2024 24 kpl). Vuoden 2025 suunnitelmassa oli tavoitteen kohdalla virhe. Tupakkalain mukaiset tarkastukset jaettiin neljän vuoden ajalle, mutta lääkelain mukaiset tarkastukset olivat jääneet edellisten vuosien tasolle, vaikka tavoitteen olisi pitänyt alentua samassa suhteessa kuin tupakkalain tavoite. Oikea tavoite olisi ollut 12 tarkastusta 25 sijaan. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ei ole asettanut tarkastustiheydelle tavoitetta.

Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikka tarkastetaan samalla tarkastuskäynnillä kuin tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikka. Tarkastuksen havainnot kirjataan lääkelain mukaiseen tarkastuskertomukseen.

Toteutuneiden tupakkalain mukaisten sekä lääkelain nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkojen tarkastusten määrä laski edellisvuoteen verraten, koska tarkastustiheys harveni. Valvonnan kattavuus on kuitenkin hyvä ja tulee nousemaan neljän vuoden valvontaohjelmakaudella korkeaksi. Tupakkalain mukaisten vähittäismyyntipaikkojen valvonnan kattavuus vastasi valtakunnallista tasoa.

Tarkastusten toteutuma ryhmittäin on esitetty alla taulukossa 1.

Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta TOTEUTUMA 2025	Valvonta-kohteiden määrä (kpl)	Suunniteltujen tarkastusten määrä	Toteutunut / kpl 31.12.2025	Toteutunut suunnitelmasta / % 31.12.2025
Tupakkalain alaisten tuotteiden myynnin valvonta				
Vähittäismyyntipaikat	97	25	24	96
Tukkumyyntipaikat	1	1	0	0
Tupakointikiellot ja -rajoitukset				
Ravintolat ja muut tilat, joissa on erillinen tupakointitila	7	0	0	
Läkelain alaisten nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta				
Vähittäismyyntipaikat	49	25	10	40
Yhteensä	154	51	34	

Taulukko 1. Tarkastusten toteutuma ryhmittäin.

Toteutuneet 24 tupakkalain mukaista myyntipaikkojen tarkastusta kohdistuivat 23 eri toimipaikkaan 97 kohteesta. Valvonnan kattavuus oli koko alueen kohteista 24 % (2024 35 %).

Läkelain mukaiset myyntipaikkojen tarkastukset kohdistuivat 10 eri toimipaikkaan 49 kohteesta. Valvonnan kattavuus oli koko alueen kohteista 20 % (2024 49 %).

Hallinnolliset pakkokeinot

Tupakkalain ja lääkelain mukaisissa työtehtävissä ei ole käytetty hallinnollisia pakkokeinoja vuonna 2025.

Tupakka- ja lääkelain mukaisten hakemusten käsittely

Tupakkalain mukaisessa tupakka- ja nikotiininesteiden vähittäismyyntissä on toimijan haettava uusi lupa toiminnan alkaessa. Myyntilupa on sidottu toimijan y-tunnukseen ja toimipaikan osoitteeseen. Vuonna 2025 käsiteltiin näitä hakemuksia 12 kpl (2024 5 kpl). Hakemusmenettelyssä on käytössä tupakkarekisterin sähköinen lomake, jonka kautta ilmoitukset otettiin vastaan.

Tupakkalain muutos tuli voimaan 1.8.2025. Tämän myötä savuttomien nikotiinituotteiden (nikotiinipussit) myynti tuli luvanvaraiseksi. Vähittäismyyntipaikat, joilla oli jo tupakkalain mukainen vähittäismyyntilupa, saivat jatkaa savuttomien nikotiinipussien myyntiä ilman keskeytystä, kun tekivät lokakuun loppuun mennessä muutosilmoituksen. Näitä ilmoituksia käsiteltiin syksyn aikana 57 kpl. Ilmoituksen käsittely on maksullista. Ilmoitus tehdään jatkossakin, jos voimassa olevan luvan omaava vähittäismyyntipaikka ottaa uusia tuoteryhmiä (tupakkatuotteet/nikotiininesteet/savuttomat nikotiinituotteet) myyntiin.

Läakelain mukaisia nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupia haettiin vuonna 2025 5 kappaletta (2024 0 kpl).

Tupakkalain mukaista suunnittelematonta valvontaa ovat mm. asuntoyhteisöjen tupakointikieltoihin liittyvä hakemusmenettely. Vuonna 2025 käsiteltiin 10 tupakointikieltohakemusta (2024 6 kpl).

Painopistealueiden ja näytteenoton toteutuma

Tupakkalain valvontaohjelmakauden 2025 - 2028 painopisteet ovat:

1. Savuttomat nikotiinituotteet tuotevalvonnan näkökulmasta
2. Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa
3. Etämyynti
4. Markkinointi
5. Ehkäisevä päihdetyö

Toimijoita opastettiin savuttomien nikotiinituotteiden ilmoituksissa, laittoman kaupan ehkäisyyn liittyvien tunnistuskoodien hankinnassa, jäljitettävyydessä ja omavalvontasuunnitelman päivittämisessä. Omavalvonnan avuksi on saatavilla Valviran valmis mallipohja.

Tupakkalain valvontaan ei yleensä käytetä näytteenottoa. Tarkastukset perustuvat ensisijaisesti aistihavaintoihin. Jos aistinvaraista havainnointia ei voida käyttää tai asiasta on erimielisyyttä, tupakansavun kulkeutumista voidaan selvittää merkkisavututkimuksella. Tutkimuksia ei tehty vuonna 2025.

Tupakka- ja lääkelain mukaisen valvonnan henkilöstövoimavarat

Ympäristöpalveluissa toimi tupakka- ja lääkelain mukaisissa valvontatehtävissä vuonna 2025 osittain 3 terveystarkastajaa. Suunniteltu työpanos oli noin 0,2 htv (50 htpv). Toteutuma vastasi arvioitua suunniteltua työpanosta. Tarkkaa toteutumaa on haasteellista arvioida, koska nämä työtehtävät ovat olleet vain osa tarkastajien muista työtehtävistä.

Tiedottaminen ja muu toiminta

Ympäristöpalvelujen tarjoamat lakisääteiset palvelut on kirjattu palvelutietovarantoon. Asiakkaille tiedot ovat käytettävissä suomi.fi- palvelussa.

Tupakkavalvontaa suorittavien tarkastajien yhteystiedot on päivitetty kaupungin kotisivuille.

Tupakka- ja lääkelain mukaisesta valvonnasta saadut tulot

Tupakkalain sekä lääkelain mukaan tehdyistä myynnin tarkastuksista ei peritä erillistä tarkastusmaksua. Kaikille 1.1.2025 voimassa olevan vähittäis- tai tukkumyyntiluvan luvanhaltijoille on lähetetty vuosittainen valvontamaksu tammikuussa 2025. Tupakka- ja lääkelain mukaisten tehtävien lupa- ja valvontamaksuilla kerättiin maksuja yhteensä 71 106 euroa (2024: 61 985 euroa).